

ผลของการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ของนิสิตปริญญาโท คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ยุวดี รอดจากภัย* นิภา มหารัชพงศ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิต
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน
และหลัง มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การทดสอบก่อนการทดลอง การดำเนินการตาม
โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย การบรรยายเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม
กิจกรรมการเล่าเรื่องวัยเด็ก และการคิดวิเคราะห์ในกิจกรรมผู้นำสี่ทิศ และการทดสอบหลังการทดลอง ระยะ
เวลาในการดำเนินการวิจัยเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนมกราคม 2551 ทดลองกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิต
ระดับปริญญาโท คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 21 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และแสดงผลเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ Paired t-test ผลการ
วิจัยพบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม
ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง พบว่า ดีขึ้น และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้สอนมีแนวทาง
ในการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิต โดยนิสิตสามารถนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ทำงานในการดูแล
สุขภาพประชาชนได้ และโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมสามารถนำไปใช้ในกลุมนิสิตอื่น ๆ

คำสำคัญ: โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในโลกปัจจุบัน สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ในภาคตะวันออกมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากภาคต่างๆ เช่นภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง เข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมาก มีแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงาน ด้านการประมง การก่อสร้าง การเกษตร ฯลฯ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ จะมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่หลากหลาย นักศึกษาระดับปริญญาโท ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ เป็นบุคคลที่ต้องทำงานวางแผนดูแลด้านสุขภาพแก่ประชาชน ในการดูแลสุขภาพของประชาชนที่มุ่งเน้นความเข้าใจในความหลากหลายของสังคม วัฒนธรรม ซึ่ง Murphy ST, Censullo M, Cameron DD, Baigis JA¹ ได้ให้แนวคิดที่นักสาธารณสุขจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และปรับตัวให้เข้ากับประชาชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ เมตดา วิวัฒนานุกุล² ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อเป็นการเข้าถึงกลุ่มประชาชนในพื้นที่ต่างๆ สุดศิริ หิรัญชุนหะ และคณะ³ ได้กล่าวไว้ว่า บนความหลากหลายของสังคม วัฒนธรรมในปัจจุบัน ส่งผลให้สมรรถนะทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญต่อการให้บริการทางสุขภาพ และต่อการพัฒนาวิชาชีพทางสาธารณสุข และจากการศึกษาของรุ่งทิพย์ ศิริปิ่น⁴ ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา พบว่า ควรสอนและสนับสนุนให้มีการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมในสถาบันการศึกษา รวมทั้งคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการดำเนินการในเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552⁵ ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้นิสิตสามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม มีภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ในสภาพแวดล้อมของการทำงานและในชุมชนที่กว้างขวางขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดของวิศิษฐ์ วังวิญญู, วิชาน ฐานะวุฑฒ์ และณัฐพัส วังวิญญู⁶ ในด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรมและหลักการสุนทรีย-สนทนามาประยุกต์ใช้ และดำเนินการในนิสิตระดับปริญญาโทของคณะสาธารณสุขศาสตร์ เพื่อให้ นิสิตมีความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้นิสิตเข้าใจประชาชนในพื้นที่ และทำงานในการดูแลสุขภาพได้อย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (The One-Group Pretest-Post Desing) กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาโท คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2550 จำนวน 21 คน ในการดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ การเตรียมการก่อนดำเนินการวิจัย มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเตรียมกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งอุปกรณ์ ซึ่งการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ คือระยะที่ 1 ทำการสอบถามนิสิตเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ระยะที่ 2 ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมประกอบขึ้นด้วยการบรรยายและการอภิปรายกลุ่ม เรื่อง สมรรถนะทางวัฒนธรรม ใช้เวลาประมาณ 45 นาที กิจกรรมการเล่าเรื่องวัยเด็ก เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตจับคู่กันและเล่าเรื่องวัยเด็ก ตั้งแต่จำความได้ให้ฟังซึ่งกันและกัน ใช้เวลาประมาณ 45 นาที กิจกรรมผู้นำสี่ทิศ เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตแต่ละคนวิเคราะห์ตนเองว่าตนเองมีลักษณะอย่างไรตาม

สี่ทิศซึ่งประกอบด้วยทิศเหนือ เป็นธาตุไฟ หรือกระทิง มีความมุ่งมั่น อดทน เสียสละ ทิศใต้ เป็นธาตุน้ำ หรือหนู มีความอ่อนโยน ประนีประนอม ทิศตะวันออก เป็นธาตุลม หรืออินทรี มีวิสัยทัศน์ ปัญญา ทิศตะวันตก เป็นธาตุดิน หรือหมี มีเหตุผล ระเบียบ กฎเกณฑ์ระยะที่ 3 ทำการสอบถามนิสิตเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และสมรรถนะทางวัฒนธรรม แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ มีแบบสอบถามด้านความรู้ 3 ข้อ แบบสอบถามด้านทักษะคิด 9 ข้อ และแบบสอบถามด้านการปฏิบัติ จำนวน 3 ข้อ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับนิสิตปริญญาโท จำนวน 20 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้โดยใช้วิธี Cronbach's

alpha coefficient ผลการวิเคราะห์ด้านความรู้ได้ค่าความเชื่อถือเท่ากับ 0.7755 และด้านทักษะคิดได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.7765 และนำแบบสอบถามไปใช้ในกลุ่มทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ด้วย Paired t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่านิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 22-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.8 การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนิสิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ ระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองพบว่าดีขึ้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) (ตารางที่ 1 และ 2)

Table 1 Percentage and number of students, Faculty of Public Health, Burapha University classified By levels of knowledge of cultural competency skill, attitude toward cultural competency Skill and practices of cultural competency skill between pre-test and post-test (N = 21)

Variables	Pre-test		Post-test	
	Number	%	Number	%
levels of knowledge of cultural competency skill				
low	1	4.8	0	0.0
Moderate	4	19.0	0	0.0
High	16	76.2	21	100.0
levels of attitude toward cultural competency skill				
low	0	0.0	0	0.0
Moderate	2	9.5	0	0.0
High	19	90.5	21	100.0
levels of practices of cultural competency skill				
low	0	0.0	0	0.0
Moderate	2	9.5	0	0.0
High	19	90.5	21	100.0

Table 2 Comparison of the means difference in terms of knowledge of cultural competency skill, attitude toward cultural competency skill and practices of cultural competency skill between pre-test and post-test (N = 21)

Variables	Pre-test		Post-test		\bar{d}	Sd	t-value	p-value
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD				
knowledge of cultural competency skill	2.71	0.56	3	0	0.29	0.56	2.33	0.03
Attitude toward cultural competency skill	28.71	2.87	32.23	2.81	3.52	4.01	4.03	0.001
practices of cultural competency skill	8.09	1.44	9.85	1.49	1.76	2.09	3.85	0.001

อภิปรายผล

กระบวนการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม จะสอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาโทด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ให้นิสิตสามารถจัดการปัญหาคุณธรรม จริยธรรมที่ซับซ้อนเชิงวิชาการ หรือวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ใช้การวินิจฉัยทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น กระบวนการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม กิจกรรมการเล่าเรื่องวัยเด็ก และการคิด วิเคราะห์ ในกิจกรรมผู้นำสี่ทิศ ในการวิจัยครั้งนี้ การบรรยายให้ข้อมูลในเรื่องสมรรถนะทางวัฒนธรรมจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม มีส่วนให้นิสิตมีความรู้เพิ่มขึ้น การได้ให้นิสิตมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การอภิปรายกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มทุกคนภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการพูด ผลัดกันพูด ผลัดกันฟัง ทำให้นิสิตได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเอง การทำกิจกรรมเล่าเรื่องวัยเด็ก ทำให้นิสิตได้สะท้อนตนเองออกมาให้เพื่อนรับรู้ได้เล่าเรื่องราวของตนเองตั้งแต่เด็กอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ตนเองอยากสะท้อนภาพตัวตนของตนเองออกมา ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น กิจกรรมผู้นำสี่ทิศทำให้นิสิตได้วิเคราะห์ตนเองว่าตนเองมีลักษณะอย่างไร และการที่จะอยู่ในสังคมควรทำอย่างไร ทำให้นิสิตรู้สึกว่าคุณเป็นที่ยอมรับ มีความรู้สึกที่ดี มีทัศนคติดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้นิสิตมีการปฏิบัติดีขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า เมื่อทัศนคติเกิดการเปลี่ยนแปลงจะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการปฏิบัติของ ประชาชน สุวรรณ⁷ การดำเนินการโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยดำเนินการไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ โดยใช้การมีส่วนร่วม

ของนิสิตร่วมคิด ร่วมกระทำ จึงทำให้เกิดความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสมรรถนะทางวัฒนธรรมที่ดีขึ้น และคิดว่าควรมีการติดตามผล นิสิตที่เข้าร่วมโปรแกรมหลังสิ้นสุดการทดลองอย่างต่อเนื่อง ติดต่อกัน 6 เดือน และการศึกษาเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์ รูปแบบการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น และอาจบรรจุโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะทางวัฒนธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรสาธารณสุขหรือจัดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนจากนิสิตผู้เข้าร่วมโครงการทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. Murphy ST, Censullo M, Cameron DD, Baigis JA. Improving Cross - Cultural communication in health professions education. J. Nurs.Educ.2007; 46(8): 367-72.
2. เมตตา วิวัฒนานุกูล. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
3. สุดศิริ หิรัญชอุณหะ และคณะ. สมรรถนะทางวัฒนธรรมทางการพยาบาล: องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ. วารสารสภาการพยาบาล 2550: 22(1): 9-27.
4. รุ่งทิพย์ สิริปิ่น. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
5. คณะกรรมการการอุดมศึกษา. แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2552.

6. วิศิษฐ์ วังวิญญู, วิชาน สุานะวุฒม์ และ ณัฐพัส วังวิญญู. คู่มือกระบวนการศาสตร์และศิลป์แห่งการหันหน้าเข้าหากัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วงน้ำชา, 2550.
7. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2546.

Effect of Cultural Competency Skill Program for Graduate Students, Faculty of Public Health, Burapha University

Yuvadee Rodjarkpai* Nipa Maharachpong*

ABSTRACT

The purpose of the study aimed to study the effects of cultural competency skill program for students in the Faculty of Public Health, Burapha University. The quasi one group pretest posttest experimental study was carried out in 3 phases, Phase I was pretest, Phase II was the implementation of cultural competency skill program which consist of the description of cultural competency skill, sharing of experience in children's life, and analysis in leadership thinking process. Phase III was posttest. The samples were 21 graduate students of Faculty of Public Health, Burapha University selected by purposive sampling. Data were collected by self-administered questionnaire. Percentage, mean, standard deviation, and paired t-test were used for data analysis. The result revealed that after program implementation, the average score of cultural knowledge, cultural attitude, and cultural practice were increased with statistic significance ($p < 0.05$).

The cultural competency skill program should be the guide line to develop the cultural competency of the students that they could integrate in the health care work. The program can also use by the other groups of student.

Key words: cultural competency skill program